

RECENZJE

Przegląd Historyczno-Oświatowy
2018, nr 1–2
PL ISSN 0033-2178

BOGUSŁAW ŚLIWERSKI: *KSIĄŻKI (NIE)GODNE CZYTANIA?* KRAKÓW 2017, s. 240

Nakładem Oficyny Wydawniczej „Impuls” w 2017 roku ukazała się niezwykle cenna publikacja autorstwa prof. dr. hab. Bogusława Śliwerskiego pt. *Książki (nie)godne czytania?* będąca przeglądem i jednocześnie krytyczną analizą wybranych pozycji z zakresu nauk społecznych i humanistycznych. W dobie cyfryzacji, wśród „powodzi” publikacji o różnorodnej tematyce, wnikliwa selekcja tekstów wartych przeczytania jest nie lada wyzwaniem. Autor opatrzył komentarzem proponowane przez siebie książki (nie)godne czytania. Przybliżając swój punkt widzenia, profesor podsuwa jednocześnie wiele cennych uwag badaczom, nauczycielom, pedagogom, wychowawcom i rodzicom poszukującym prac będących przedmiotem ich zainteresowań czy badań.

Profesor B. Śliwerski¹ we *Wstępie* do omawianej książki pisze: *W niniejszej publikacji proponuję wycieczkę do świata książek, które są adresowane przede wszystkim do nauczycieli, nadzoru pedagogicznego, odpowiedzialnych za edukację samorządowców, pedagogów, refleksyjnych wychowawców, w tym także rodziców*².

Owa wycieczka do „świata książek” staje się dla odbiorcy cenną wskazówką pomagającą dokonać wyboru tych pozycji, których wytrawny czytelnik wciąż poszukuje. Przekrój tematyki i zagadnień w omawianych publikacjach świadczy o szerokim spektrum zainteresowań profesora Śliwerskiego, który rekomenduje odbiorcom ponad osiemdziesiąt książek (nie)godnych czytania.

Problematyka analizowanych prac dotyczy pedagogiki, psychologii, socjologii, filozofii, szeroko pojętej edukacji, roli szkoły we wszechstronnym rozwoju

---

¹ Bogusław Śliwerski – prof. zw. Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, profesor honorowy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, doktor honoris causa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej, członek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów w Sekcji Nauk Humanistycznych i Społecznych; wybitny pedagog, dydaktyk, nauczyciel akademicki, autor i współautor kilkudziesięciu książek naukowych z szeroko pojętej pedagogiki ogólnej i pedagogiki porównawczej, teorii wychowania, interdyscyplinarnych badań socjalizacji i wychowania.

² B. Śliwerski, *Wstęp*, w: tegoż, *Książki (nie)godne czytania?* Kraków 2017, s. 10.

dzieci i młodzieży, ujęcia interdyscyplinarnego i transdyscyplinarnego badań oświatowych, polityki oświatowej, pedagogiki porównawczej i szkolnej.

W omawianych publikacjach autorzy na podstawie wniosków z przeprowadzonych badań przybliżają swoje stanowisko na temat przemian oświatowych, które zaszły w ostatnich kilkadziesiąt latach. Wśród nich uwagę zwraca tematyka związana ze szkolnictwem i jego reformami, rolą środowisk wychowawczych, szkołą i jej rolą w rozwoju twórczej aktywności dzieci i młodzieży, rolą edukacji w codziennej egzystencji, funkcjonowaniem rad szkolnych, współpracą rodziców ze szkołą oraz przedstawicielami środowisk lokalnych, nauczycielską profesją, kompetencjami nauczyciela, a także rolą humoru w szkolnej przestrzeni.

Wśród proponowanych przez profesora Śliwerskiego książek znalazły się m.in.: Eugenii Potulickiej *Neoliberalne reformy edukacji w Stanach Zjednoczonych. Od Ronalda Reagana do Baracka Obamy* (Kraków 2014), Teresy Hejnickiej-Bezwińskiej *Praktyka edukacyjna w warunkach zmiany kulturowej* (Warszawa 2015), Elżbiety Gozdowskiej i Danuty Urygi *Rada szkoły – między ideą a społeczną praktyką* (Warszawa 2014), Jarosława Szulskiego *Sor* (Warszawa 2014) i Kláry Šed'ovej: *Humor ve škole* (Brno 2013).

B. Śliwerski poddaje analizie książki podejmujące tematykę związaną z rozwojem dziecka, wspieraniem dzieci i młodzieży w procesie uczenia, rolą wszechstronnego wsparcia dziecka poprzez podejmowanie twórczych zadań ukazujących jego kreatywność i różnorodność form pracy wykorzystywanych w procesie kształcenia, znaczeniem zajęć artystycznych, wpływem środowiska rodzinnego na życie dziecka, dla którego rodzinny dom powinien stanowić mocny fundament, ułatwiający wejście w dorosłe życie, dbałością o właściwe relacje dziecko-rodzic i dziecko-nauczyciel.

Szczególną uwagę autor poświęca publikacjom podejmującym temat związany z dzieckiem – tu warto wymienić m.in. pozycje: Lidii Woltman *Rozwijanie potencjału uczenia się w społecznej przestrzeni edukacji* (Katowice 2013), Marzeny Bogus *Nasze kunsztowanie w warsztatach artystycznych, projektach twórczych, akcjach plastycznych i podróżowaniu wyobraźni* (Częstochowa 2016), Martina Millera *Prawdziwy „dramat udanego dziecka”. Tragedia Alice Miller. Jak ukryty uraz wojenny oddziałuje na rodzinę* (Kraków 2014), Anny Bogny Jędrzejewskiej *Opuszczeni rodzice. Nagła śmierć dziecka. Jak dalej żyć?* (Kraków 2015) i Anity Gulczyńskiej *„Chłopaki z ulicy”. Studium społeczno-pedagogiczne z perspektywy interakcyjnej* (Łódź 2013).

Wśród rekomendowanych książek znalazły się także publikacje poruszające tematykę związaną z historią harcerstwa, kształtowaniem się postaw kolejnych pokoleń harcerzy i instruktorów ruchu skautowskiego: Edyty Głowackiej-Sobiech *Harcerstwo w Polsce w latach 1944–1990* (Poznań 2013) oraz zainicjowana przez Wojciecha Śliwerskiego seria obejmująca ponad sto tomów *„Przywrócić Pamięć”*, opublikowana nakładem Oficyny Wydawniczej „Impuls”.

Warto nadmienić, że B. Śliwerski związany był przez wiele lat z harcerstwem, osiągając stopień harcmistrza PL. Pełnił funkcję zastępowego, drużynowego, szczerowego, przewodniczącego kręgu instruktorskiego i członka Rady Naczelnej ZHP. Za swoją działalność i zaangażowanie w propagowanie ruchu harcerskiego uhonorowany został Brązowym Odznaczeniem im. Janka Krasickiego (1979) oraz Krzyżem za Zasługi dla ZHP (1980)³.

Wśród publikacji rekomendowanych czytelnikom znalazły się także tomiki poezji: Danuty Muchy *Spowiedź motyla* (Warszawa 2012) i *Ocean myśli* (Bydgoszcz 2014) oraz Weroniki Kozery-Huszczy *Oblicza miłości*, będące jedną z wielu „wycieczek do świata książek”, wypraw, które przynoszą ukojenie, składają do refleksji nad otaczającym nas światem i sytuacjami dnia codziennego.

Profesor B. Śliwerski zwraca uwagę czytelników także na książki, których autorzy przybliżają sylwetki wyjątkowych postaci, nauczycieli akademickich, wybitnych profesorów pedagogiki, psychologii, socjologii, osób związanych z naukami humanistycznymi, medycznymi i społecznymi oraz ich wkład w rozwój współczesnej nauki. Tu warto wymienić pozycje: Janusza Kirenki *Chwila* (Lublin 2012), Stanisława Leona Popka *W cieniu mistrzów. Wybór poezji metafizycznej (w osiemdziesiątą rocznicę urodzin)* (Lublin 2016), *Ostry punkt widzenia. Z profesorem Jerzym Szaflikiem rozmawia Artur Howzan* (Warszawa 2015), *Korczak na marginesach. Czytając „Pamiętnik” Starego Doktora* pod red. Zbigniewa Rudnickiego (Poznań 2013) i książkę Edmunda Wnuka-Lipińskiego pt. *Światy równoległe. Autobiografia subiektywna w sensie ścisłym* (Warszawa 2015).

Bogusław Śliwerski w omawianej książce dokonuje nie tylko analizy merytorycznej proponowanych publikacji, ale również skrupulatnie poddaje ocenie ich strukturę, język, zaangażowanie autorów w podjętą problematykę oraz rzetelność przeprowadzonych badań.

Wśród analizowanych książek znalazły się monografie, zbiory tekstów opublikowanych w seriach wydawniczych będących owocem debat naukowych, rozprawy naukowe, antologie artykułów, tomiki poezji, rozprawki, poradniki i biograficzne wspomnienia.

Analiza krytyczna *książek (nie)godnych czytania* wykracza poza teren rodzimy. Autor przybliży także pozycje opublikowane poza granicami naszego kraju i – jak pisze – ma nadzieję, że, z uwagi na ich edukacyjny walor, zostaną one wkrótce przetłumaczone na język polski.

Wśród rekomendowanych pozycji pojawiają się także książki B. Śliwerskiego: *Szkoła na wirażu zmian politycznych. Bez cenzury* (Kraków 2012), *Diagnoza uspołecznienia publicznego szkolnictwa III RP w gorsecie centralizmu* (Kraków 2013) oraz *Edukacja (w) polityce. Polityka (w) edukacji. Inspiracje do badań polityki oświatowej* (Kraków 2015).

---

³ Internet, (dostęp: 20.03.2018 r.), dostępny: www.boguslawsliverski.pl

---

Publikacja profesora Śliwerskiego ze wszech miar zasługuje na uwagę. Stanowi bowiem doskonały punkt odniesienia dla wiedzy i doświadczeń zawodowych pedagogów, psychologów, nauczycieli akademickich, wychowawców i wszystkich tych, którzy rozumieją, jakie znaczenie ma jakość procesu kształcenia i nauczania przyszłych pokoleń.

IZABELA KIELTYK-ZABOROWSKA
Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach